

ת"פ (כפר סבא) 53930-10-22 - מדינת ישראל נ' ראודת טויל

ת"פ (כפר-סבא) 53930-10-22 - מדינת ישראל נ' ראודת טוילשלום כפר-סבא
ת"פ (כפר-סבא) 53930-10-22
ת"פ (כפר-סבא) 62044-12-22
ת"פ (כפר-סבא) 40621-12-22
מדינת ישראל

נגד

ראודת טויל

בית משפט השלום בכפר-סבא

[10.07.2024]

כבוד השופט, נשיא אביטל חן

החלטה

בפני בקשה להעברת עניינו של נאשם לבית המשפט הקהילתי, מכח סעיף 220ד(ב) סיפא לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] תשמ"ב-1982.

הנאשם יליד 1970 הורשע במסגרת שלושה כתבי אישום בביצוע שתי עבירות הלנה והעסקה בנסיבות מחמירות של תושב זר למשך יומיים רצופים או יותר, לפי סעיף 12ב3(א)(2) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב - 1952 (להלן: "חוק הכניסה לישראל"), ובביצוע שתי עבירות של הסעה ברכב של תושב זר השוהה שלא כדין, לפי סעיף 12א(ג)(1) לחוק הכניסה לישראל.

על פי כתב האישום בת"פ 53930-10-22, ביום 19.7.21 הסיע הנאשם ברכבו תושב האזור (מ.ש.ע) הנעדר אישור שהיה או כניסה לישראל.

על פי כתב האישום בת"פ 62044-12-22, ביום 10.2.22 הסיע הנאשם שני תושבים זרים (פ.ס.ו.א.פ) שנעדרו בזמנים הרלוונטיים אישורי כניסה, שהייה או עבודה בישראל. לאחר מכן ובמשך שבוע העסיק הנאשם את התושבים הזרים כעובדי נקיון, במקומות שאינם ידועים למאשימה במדויק. בכל יום בתקופת ההעסקה אסף הנאשם את התושבים הזרים מהמעבר בטול כארם, הסיעם למקום העבודה, והשיבם למעבר בתום יום העבודה. בעבור כל יום עבודה שילם הנאשם לשניים שכר עבודה הנע בין 200 ל-250 ₪.

על פי כתב האישום המתוקן בת"פ 40621-12-22, החל מיום 29.8.22 ולמשך שלושה ימים, העסיק הנאשם תושב האזור (מ.א) שנעדר כל אישור כניסה, שהייה או תעסוקה. העסקת התושב הזר היתה בעבודות נקיון בשני בתי ספר.

הנאשם ביקש לשלבו בבית המשפט הקהילתי, נוכח נסיבותיו הייחודיות וחשיבות המעטפת הקהילתית לשיקומו. המאשימה מצדה התנגדה לבקשה משתי עילות המנויות בחוק; האחת, העבירות אותן ביצע הנאשם הוחרגו ככלל מההליך הקהילתי, בהיותן מנויות בתוספת השמינית לחוק סדר הדין הפלילי, אלא מטעמים מיוחדים שיירשמו. והשניה, משקלו של האינטרס הציבורי להטלת מאסר בפועל על מעשי הנאשם בנסיבותיהם, אף בהינתן הליך שיקום, עד כי לא מתקיימת עילת הסף המנויה בסעיף 220ד(א)(8). לענין זה הפנתה המאשימה לצבר העבירות, הישנותן, וקיומו של עבר פלילי רלוונטי ואף מאסר מותנה מיום 30.6.21, כמו גם לחיוניות מיגור הפשיעה הבטחונית בתקופה הנוכחית על רקע מלחמת חרבות ברזל.

ביום 16.5.24 ניתנה החלטה על ידי סגן הנשיא, כב' השופט פרייז, המורה על שילוב הנאשם בבית המשפט הקהילתי. בהחלטה נמנו נסיבותיו האישיות של הנאשם, נזקקותו הטיפולית הרחבה, וחוויות הנרדפות עמה הוא מתמודד בחברה אליה הוא משתייך, המלמדים על חיונית המעטפת השיקומית למניעת הישנות ביצוע עבירות על ידו. במכלול מצא כב' השופט פרייז כי המדובר בנסיבות חריגות ביותר, המקימות את הסמכות לשילוב הנאשם בהליך הקהילתי, מטעמים מיוחדים, חרף התקיימותן של מניעות השילוב.

בהמשך להחלטה זו, ביקשה המאשימה לקיים דיון נוסף בבקשה בפני שופט קהילתי, ולפי הוראת סעיף 220ד(ב) סיפא לחסד"פ, הועברה הבקשה לעיוני, והצדדים הגישו טיעוניהם בכתב.

המאשימה חזרה בטיעוניה על התנגדותה לשילוב הנאשם בהליך הקהילתי מטעמים כלליים ופרטניים. ביחס לטעמים הכלליים, עמדה המאשימה על מאפייניו ההסכמיים של ההליך הקהילתי, והמשקל שיש ליתן לעמדת המאשימה מקום בו התנגדותה נובעת מעמדה עונשית ושיקולים הקשורים בשלום הציבור ובאינטרס הכלל, כפי שגם נקבע בסעיף 220ד(א)(8)-(9) לחסד"פ. לשיטת המאשימה, מדיניות זו מקבלת משנה תוקף, כאשר עמדת המאשימה נתמכת מפורשות מרצון המחוקק, כבענייננו, באמצעות החרגת העבירות הנידונות מההליך הקהילתי, וכפי שניתן להיווכח מהחלטות בתי המשפט השונים בנסיבות דומות (ת"פ (שלום ראש"צ) 38938-10-21 ות"פ (שלום חיפה) 33617-11-22).

ביחס לטעמים הפרטניים, המאשימה עמדה על הנסיבות החמורות שבביצוע העבירות והצטברותן, ופוטנציאל הסכנה הטמון בהן לבטחון הציבור. לענין זה הפנתה המאשימה לעובדה כי כנגד התושב הזר שהוסע על ידי הנאשם בת"פ 53930-10-22, הפחות יחסית בחומרתו, תלויים ועומדים שני תיקים בפרקליטות הצבאית, בגין עבירות של פגיעה בבטחון ונשיאת נשק. שילוב נסיבות אלה עם עברו המכביד של הנאשם, עברו המכביד, והעובדה שהעבירות בוצעו שעה שתלוי ועומד כנגד הנאשם מאסר מותנה, מעידות על מידת מסוכנותו ועל משקלו של האינטרס הציבורי בשמירה על בטחון הכלל.

הסנגור ביקש לאפשר את השתתפות הנאשם בהליך הקהילתי. בטיעונו פירט הסנגור את הנסיבות האישיות החריגות של הנאשם, וביקש לראותן כמקימות את הסמכות להחרגת עניינו. לענין זה צוין כי הנאשם מגלה מוטיבציה שיקומית רבה, ומלווה כבר היום על ידי עובדת סוציאלית מטעם הסנגוריה, אשר תמכה מטעמה את הבקשה עם דו"ח מצבי עדכני. עוד הפנה הסנגור להתרשמות כב' השופט פרייז לפיה ההתערבות הטיפולית במסגרת ההליך הקודם לא היתה אפקטיבית לאורך זמן, ולימדה על חיוניות המעטפת השיקומית והמענים ההוליסטיים הניתנים במסגרת ההליך הקהילתי למניעת הישנות עבריינות עתידית. אשר למסגרת הדיונית, נטען כי זכות הטיעון בהליך שלפני מתוחמת לעמדה העונשית בלבד, שכן המניעה הנוגעת בסוג העבירה והחרגתה אינה מקנה זכות טיעון כפול.

דיון

הנאשם עומד לדיון בגין ארבע עבירות לפי חוק הכניסה לישראל, שתיים מהן בנסיבות מחמירות. העבירות בוצעו בשלוש הזדמנויות שונות, על פני למעלה משנה, החל מיולי 2021 ועד אוגוסט 2022.

לנאשם עבר פלילי מכהיד ורלוונטי, הכולל הרשעה בגין הסעת תושב זר (ת"פ 5145-12-18, להלן: "ההליך הקודם"), בגינה נגזר עונשו ביום 30.6.21, ימים ספורים טרם ביצע את העבירות שבפני. כנגד הנאשם מאסר מותנה למשך 4 חודשים שהפך חב הפעלה.

המאשימה כאמור מתנגדת לשילוב הנאשם בהליך הקהילתי, וסומכת טיעוניה על טעמים שקשורים בשלום הציבור וביטחונו (סעיף 220ד(9) לחסד"פ), ועל מדיניות הענישה הנהוגה בגין העבירות שביצע הנאשם בנסיבותיהן, ואינן מאפשרות לשיטתה הימנעות מהטלת עונש מאסר בפועל (סעיף 220ד(8) לחסד"פ). לחיזוק עמדתה מפנה המאשימה להוראת החוק הקובעת כי עבירות לפי חוק הכניסה לישראל יוחרגו, ככלל, מבית המשפט הקהילתי, ועל גבי זה יש להפנות לדברי ההסבר לפיהם עבירות לפי חוק הכניסה מהוות "עבירות בעלות חומרה יתרה, אשר ההליך הקהילתי אינו מתאים לטיפול בעניינן". במובן זה צודקת המאשימה בטיעוניה כי ההכרעה בבקשה מחייבת בחינה של האינטרס הציבורי, שלום הציבור וביטחונו, ונגזרת גם מסוג העבירה ונסיבותיה. אמנם החרגת העבירות לפי חוק הכניסה אינה חלוטה, ולבית המשפט נותר שיקול דעת באם להורות על שילוב נאשם מטעמים מיוחדים, חרף ביצוע עבירה מוחרגת על ידו. גם לעניין זה עיון בדברי ההסבר מלמד מהם אותם טעמים מיוחדים, ומגלה כי המדובר ב"מקרים שבהם נסיבות העבירה ומאפייני הנאשם יהיו כאלה שיהיה ניתן לשקול בהם באופן חריג את שילובו של הנאשם בהליך הקהילתי".

לשיטתי המקרה שבפני אינו עולה כדי אותם מקרים חריגים. אסביר. אשר לנסיבות העבירה- במקרה שבפנינו מדובר בצבר עבירות, שחומרתן הלכה וגברה, ותחילת ביצוען 19 ימים בלבד מסיום ההליך המשפטי הקודם, גם הוא ממין העניין, וכאשר מאסר מותנה מרחף מעל ראשו של הנאשם. כפי שהמאשימה פירטה בטיעוניה, מאפייני התושב הזר בכתב האישום הראשון מעידים כשלעצמם על פוטנציאל הסכנה שנשקף ממעשי הנאשם. ובהתייחס לשני כתבי האישום האחרונים, המדובר בעבירות העסקה בנסיבות מחמירות, הכוללים באחד - הסעה יומיומית של שני תושבים זרים, והעסקתם בתמורה כספית למשך שבוע, ובשני - העסקת שוהה זר בשתי מסגרות חינוכיות, על החומרה והסכנה המשתמעים מכך. מכלול האמור מגלה לשיטתי חומרה לא מבוטלת ומקום אינטרס ציבורי מובהק, שדי בהם כדי להכריע בבקשה שבפני. ואולם, לפי שהחלטת סגן הנשיא פריז הקנתה משקל מכריע לנסיבותיו האישיות של הנאשם, מצאתי להעמיק את בחינת הבקשה גם בהיבט זה.

אשר למאפייני הנאשם- ומבלי להתעלם מנסיבותיו האישיות המורכבות, מסתבר כי בית המשפט נתן בעבר אמון בהצהרת כוונותיו השיקומיות של הנאשם, אך ללא הועיל. בהליך הקודם, שהתנהל גם הוא בפני כב' השופט פריז, בית המשפט סטה באופן ניכר ממתחמי הענישה, בשים לב לנסיבותיו האישיות של הנאשם ובשל הרושם כי הוא נכון לערוך שינוי מעמיק באורחות חייו. בגזר הדין שניתן ביום 30.6.21 צוין כי הנאשם משתף פעולה באורח מלא עם גורמי הטיפול, רתום לפתרון בעיות הרקע שלו, ומבקש להימנע מאורח חיים שולי. סגן הנשיא התרשם כי "הנאשם עבר כברת דרך של ממש", ונכון היה להימנע מהטלת מאסר, אף כזה שירוצה בעבודות שירות, האריך מאסר שהיה תלוי ועומד כנגדו, וכן הפעיל רכיבי פסילה בחופף, תוך דחיית מועד הפקדת רישיון הנהיגה בחודש ימים. הכל על מנת שלא לפגוע במאמצי הנאשם להשתקם. באותו הליך אגב, נשקלה כנסיבה מקלה העובדה שהנאשם עמד לדין בעבירה של הסעת תושב זר (נוסף על שתי עבירות נהיגה בזמן פסילה, רישיון נהיגה שפקע מעל שנתיים, ונהיגה ברכב ללא ביטוח, נשוא שני אירועים), מבלי שהיתה "כל אינדיקציה לכך שהנאשם התכוון להעסיקו".

ואולם, ימים ספורים לאחר מתן גזר הדין, ובטרם יבשה הדיו, חזר הנאשם לסורו, ואף החמיר את מעשיו ואת הפגיעה בביטחון המדינה ואזרחיה. במובן זה, ובהתחשב בתכיפות הישנות העבירות עם סיום ההליך, יש קושי בייחוס המעשים להעדרה של מעטפת שיקומית הוליסטית.

אם לא די באמור, במקרה שבפנינו הנאשם נשלח באופן חריג שלוש פעמים לבדיקת התאמה בשירות המבחן, ורק בפעם השלישית הוא נמצא מתאים להליך הקהילתי. בפעמיים הראשונות שירות המבחן התרשם כי הנאשם נעדר הכרה ביחס לנזקקותו הטיפולית בתחום העבריינות, וכי הוא ממוקד בהיבט הסוציאלי בלבד. זאת על אף שהשפה השיקומית כבר היתה מוכרת לו, לאחר תקופת ליווי לא מבוטלת במסגרת ההליך הקודם, והדבר אומר דרשני. התנהלות הנאשם, עמדותיו, והישנות ביצוע העבירות על ידו, מטילות צל כבד על הצהרותיו השיקומיות, ומקשות על מתן אמון חוזר בו. ממילא גם נסיבותיו האישיות של הנאשם לא מאפשרות את שילובו בהליך הקהילתי.

טרם סיום אוסיף כי ההליך הקהילתי מבטא מטבעו איזון עדין בין אינטרסים שונים של הכלל והפרט. ההצדקה הנורמטיבית לאיזון האינטרסים נעוצה במידת האמון שניתן לתת בנאשם ובכנות הצהרותיו השיקומיות. אמון זה מלכד את אינטרס הפרט והכלל, ומאפשר לראות את שיקום הנאשם ושלומו הציבור כאינטרס משותף. לשיטתי, שמירה על האיזון העדין הינה מנשמת אפו של בית המשפט הקהילתי, בהיותה בטוחה לאמון הציבור בהליך הקהילתי כולו ולהצדקתו המוסרית. בנסיבות מעין אלה שבפנינו, משהופר האמון שניתן בנאשם בסדרת מעשים שחומרתם לא מבוטלת, נשמט הצידוק לשיקום הנאשם במסגרת ההליך הקהילתי.

לצד האמור, מובן מאליו, אפוא, כי סגירת הדלת הקהילתית בפני הנאשם אינה סגירת הגולל מפני הליכי השיקום. בהיבט זה יש יתרון יחסי להיכרות המעמיקה של המותב השיפוטי ושירות המבחן עם הנאשם, ואין ספק כי הללו יסייעו לו במיצוי המענים הטיפוליים, גם במסגרת ההליך הרגיל, לו ישכיל לאמצם ולדבוק בהם.

סוף דבר, לא מצאתי את הנאשם מתאים להליך הקהילתי.

עניינו של הנאשם ימשיך להידון במסלול הפלילי הרגיל.

ניתנה היום, ד' תמוז תשפ"ד, 10 יולי 2024, בהעדר הצדדים.